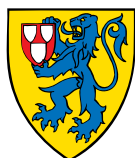
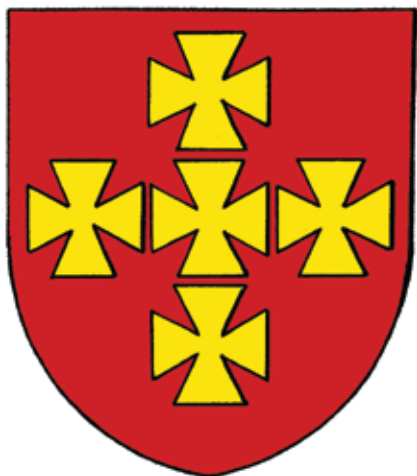
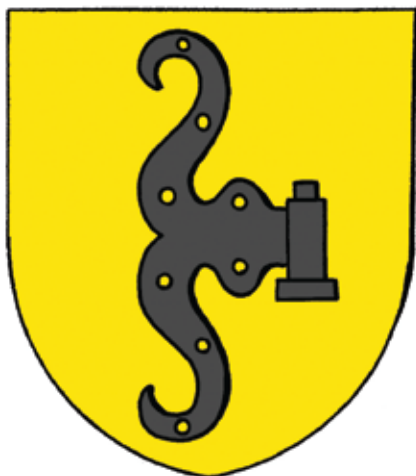

VAPENBILDEN

NUMMER 77 · FEBRUARI 2009

WWW.HERALDIK.SE

VAPENBILDEN utkommer med fyra nummer per år: februari, maj, september och december. Utgivare är Svenska Heraldiska Föreningen i samarbete med Heraldiska Samfundet.
Issn: 0349-0602.
Upplaga: 900 exemplar.
Lösnummer: 30 kr för 32-sidigt nummer, 20kr för 16-sidigt+porto. Beställ från Jesper Wasling (se nedan).

REDAKTION

REDAKTÖR Magnus Bäckmark,
Lillkalmavägen 17, 182 65 Djursholm,
magnus@heraldik.se, 08-756 37 90
Marcus Karlsson, marcus@heraldik.se
Jonas Arnell, jonas@heraldik.se

MEMLEMSKAP I SVENSKA HERALDISKA FÖRENINGEN

ÅRSAVGIFTEN är 150 kr för privatpersoner och prenumererande organisationer. En medlems familjemedlemmar kan lösa medlemskap för 50 kr per person. Inbetalning sker på PLUSGIRO: 22 27 90-8, BANKGIRO: 5142-9561.

KONTAKTA SVENSKA HERALDISKA FÖRENINGEN

ORDFÖRANDE Henric Åsklund,
Ekoxevägen 9, 247 35 Södra Sandby,
henric@heraldik.se, 046-575 34

SEKRETERARE Jesper Wasling,
Såmgatan 10, 507 45 Borås,
jesper@heraldik.se, 033-10 74 81

KONTAKTA HERALDISKA SAMFUNDET

SEKRETERARE Magnus Bäckmark,
Lillkalmavägen 17, 182 65 Djursholm,
magnus@heraldik.se, 08-756 37 90

TRYCK Affärstryckeriet i Falköping AB.

OMSLAGSBILD Sköldarna för Allan Tønnesen, Nils G. Bartholdy och Poul greve Holstein. Läs om de tre medaljörerna på s. 6.
Teckning: Ronny Andersen.

Nytt nyttigt register

Bästa medlemmar,

Tack för ert stöd under det gångna året! Även om den kraftiga medlemstillväxten under senare år nu mattats av ligger föreningen över 400-strecket!

Under 2008 kom äntligen skriftserien nr 2: Jesper Waslings MEDELTIIDENS HÄROLD. Faktum är att vi, tack vare stöd från Stiftelsen Konung Gustaf VI Adolfs fond för svensk kultur, redan 2009 avser följa upp med nr 3: En nyutgåva av Carl Ugglas 1700-talsverk INLEDNING TIL HERALDIKEN (plus två kortare texter samlade i samma volym). I år kommer vi även att ge ut en matrikel igen, med alla medlemsvapen i färgtryck.

Den stora begivenheten 2009 är den 5:e Nordiska heraldiska konferensen på Kungliga Slottet i Stockholm 22-24 maj (se s. 22). Missa inte detta tillfälle till spännande föredrag, jubileumsfirande och inte minst trivsamt heraldikersamkväm. Observera att även om Svenska Heraldiska Föreningen hjälper till med arrangemanget så är det 50-årsfirande Societas Heraldica Scandinavica konferensserie och om mötet blir fulltecknat har SHS-medlemmar företräde. Därför vill jag gärna påminna om att en SHF-medlem som blir ny medlem i SHS har 50% rabatt på årsavgiften under första året och alltså betalar 160 kr istället för 320 kr (uppgge "SHF-medlem" vid inbetalning).

Avslutningsvis vill jag återigen uppmärksamma Riksarkivets trevliga och nyttiga heraldiska register, som färdigställdes förra året. Vladimir A. Sagerlund har nytecknat samtliga nu gällande kommun-, läns- och landskapsvapen och sökmöjligheterna i registret är många (www.statensarkiv.se, Verksamheter > Heraldik > Heraldiskt register).

ILLUSTRATIONER AV HERALDISKA

Henric Åsklund
Henric Åsklund
Ordförande i SHF

P. S. Jag sitter i SHS:s valberedning. Kandidatförslag till SHS:s styrelse 2009 är varmt välkomna!

Svenska Vapenkollegiets nya ledamöter

Riksarkivet.

Vladimir A. Sagerlund är sedan 1994 verksam som heraldisk konstnär vid Riksarkivet. På Riksarkivets heraldiska hemsida kan man se största delen av hans produktion. Vladimir är medlem i Society of

Heraldic Arts, ledamot i Heraldiska samfundets styrelse och från 2003 ledamot i Svenska Nationalkommittén för Genealogi och Heraldik. Förra året publicerade han, tillsammans med f. statsheraldiker Clara Nevéus, VÅRA LANDSKAPSSYMBOLER med nytecknade landskapsvapen med sköldhållare m. m. samt medverkade i redaktionen till boken MYNDIGHETERNAS SYMBOLER (se recension på s. 14). Vladimir tillför SVK fackmässig och konstnärlig kompetens och är en direkt kommunikationslänk till SNGH.

Jesper Wasling.

Jesper Wasling är sedan 1993 ledamot av SHF:s styrelse och har från dess huvudsakligen varit föreningens sekreterare, men har även haft uppdrag som bl. a. webbredaktör,

redaktör för VAPENBILDEN och skriftserien och ordförande i Sockenheraldiska Institutet (SHI) samt varit verksam i andra heraldiska föreningar. Han är journalist och fil. mag. vid Göteborgs universitet med inriktning mot historia och har (själv eller tillsammans med andra) skrivit tre böcker om heraldik samt gjort sig känd som en flitig skribent i Vapenbilden och på SHF:s forum. Jesper tillför SVK fackmässig teoretisk kompetens och utgör även SHF:s styrelserepresentant i SVK.

Henric Åsklund

Kallelse

Svenska Heraldiska Föreningens styrelse kallar till föreningsstämma lördagen den 7 mars 2009 på Grand Hotel i Lund.

13.00 Inledning

Förtjänstmedaljörer 2009

Nils G. Bartholdy: Det danske rigsvåben fra Margrete I til Margrethe II

Poul greve Holstein: Våben von Bertouch og baron de Bertouch-Lehn

Allan Tønnesen: Den danske enevoldsarve-regeringsakt 1661 og dens 1 600 segl

16.00 Föreningsstämma (föredragningslista enligt stadgarna)

17.00 Middag

Till mötet behövs ingen anmälan och det är kostnadsfritt, men till middagen krävs bindande föranmälan till Claus Berntsen senast fredag 27/2 (claus@heraldik.se, 073-150 29 39), kostnad: 200 kr/person (250 kr om man ej är medlem). Varmt välkomna!

Heraldiker på Facebook

Facebook är Internets största community och här finns självklart många medlemmar i SHF. För att samla de som är intresserade av heraldik har vi därför grundat två grupper: "Svenska Heraldiska Föreningen" och "Heraldiker i Norden".

Grupperna är öppna för alla och dess syfte är att vara en samlingspunkt för alla heraldikintresserade i Norden. Genom att bli medlem eller bara titta in får man se vilka andra personer som är medlemmar och kanske finns det någon som just du vill få kontakt med.

Välkommen till heraldiker på Facebook!
Jesper Wasling

Vad är purpur?

Knut-Axel von Schoultz

Stephen Coombs artikel Purpurfärgen i VAPENBILDEN nr 75 framkallar följande reflexion, bl.a. därför att ett fält i min ätts vapen skrafferats som purpur men aldrig kallats så, medan svenska konungamantlar fr.o.m. Adolf Fredriks kröning kallats för "purpur" men varit mörkröda. Internationellt betyder purpur violett – men vet folk om det?

Min ätt invandrade från Baltikum till Sverige under Karl XII:s regering. Dess vapen beskrevs först 1780, 28 år efter faderns/invandrandens död, av överstelöjtnanten Fredric von Schoultz (1732–1803) i en familjehistorik, idag i Riksarkivets Biografica-samling under Schultz-von Schultz och bokstaven M (efter stamfadern Martin). Vapnet anges då vara det som dennes förfäder fört. Beskrivningen, totalt utan heraldisk terminologi, är utan tinkturer. Samma år lät han göra ett sigill i stål åt sig (se bild), där ett fält är skrafferat som purpur.

Cinnober

Fredric skrev på nytt en beskrivning 1803 (idag i Finlands riddarhus), nu med tinkturer i skölden, och kallar då fältet "zinober". Två senare ättemedlemmar, bröderna Axel och Otto, 1858 respektive 1869, beskriver i släkttanteckningar (i kopia hos artikelförf.) fältet fältet som "zinnober" respektive "cinober". Cinnober är, enligt NORDISK FAMILJEBOKS fjärde upplaga (1951–55), ett mineral, till färgen "djupt röd". Men alla signetringar i släkten, äldst några karneoler från före 1806, och många senare, har fältet skrafferat som purpur.

I von Gersbers SVERIGES OINTRODUCERADE ADELS KALENDER, årgång 1925, anges "rödt", och i KALENDER ÖVER OINTRODUCERAD ADELS FÖRENING (OAK), vari ätten kalenderförts sedan 1935 (dock med en annan ätts vapen p.g.a.

Fredric von Schoultz stålsigill från 1780. Stampen fanns åtminstone 1953 hos huvudmannen i den finländska ätten von Schoultz, Börje von Schoultz. (Bilderna på stampytan är här spegelvänd, så att den blir vänd på samma sätt som i avtryck.)

en felaktig härledning, rätt vapen från 1955), anges fältet rött (i OAK 2005 har orden "och rött" fallit bort i blasoneringen).

Har möjligen gravören 1780 uppfattat beställarens "zinober" som purpur?

Och kungamantlarnas "purpur"? Cederström, DE SVENSKA RIKSREGALIerna OCH KUNGLIGA VÄRDIGHETSTECKNEN (1942), ger en del upplysningar. Erik XIV:s mantel var violett, drottning Kristinas blåviolett, Karl X Gustavs hatt och mantel som arvfurste var violetta. Men Fredrik I har från 1731 blått foder i kronan och från 1734 mörkblå mantel. Adolf Fredriks mantel benämnes purpur men är rödviolett (drottningens krona har klart rött foder).

Distinktionen i Sverige mellan blått för furstar och ännu icke krönt monark och purpur för krönt kung och drottning börjar med Adolf Fredriks kröning 1751. Det som därefter skaffas som "purpur" och benämnes så i inventarierna är (mörk)rött. Alla de otaliga avbildningarna av den heraldiska

Kung Oscar II i sin kröningsmantel från 1873. Porträtt utfört av Oscar Björk 1897.

T. v. syns nyansskillnaden mellan rött och purpur enligt svensk konvention, exemplifierat av unionsvapnet av år 1844. T. h. ett franskt exempel på purpurnyans enligt internationell konvention.

kungakronan i myndighetsvapen m.m. visar också fodret mörkrött.

In summa: sedan 1700-talet har i Sverige ”purpur” kommit att innebära knappast violett, men mörkrött.

Nya vapen

VAPENBILDEN strävar efter att omnämna alla vapen nytillkomna i Sverige från och med år 2000. I de fall vapnen ej tillkommit i samarbete med Riksarkivet (statsheraldikern) och deras ägare ej är offentliga myndigheter sker publicering i denna serie efter att vapnen först införts i Svenskt Vapenregister. Anmälan av nya vapen görs till Svenska Vapenkollegiet, www.heraldik.se/svk.

Signalunderrättelsetjänsten

Avdelning vid Försvarets radioanstalt, FRA, som har huvudkontor på Lovön. Modellritning levererad av Riksarkivet den 26 november 2008.

Sköld: *I svart fält en fackla omgiven av en blix, allt av guld.*

Teckning: Vladimir A. Sagerlund.

Rösta fram 2008 års vapen

I omröstningen ingår vapnen i serien Nya vapen i VAPENBILDEN under 2008.

Ge de tre vapen som Du tilltalas mest av 3, 2 respektive 1 poäng. Vapen som Du har anknytning till i egenskap av antingen ägare eller tecknare är ej tillåtet att rösta på.

Ägaren till det vapen som får flest poäng erhåller ett diplom, liksom dess tecknare. Bland dem som röstar kommer en packe med 16 vykort med SHF:s fyra olika heraldiska motiv att lottas ut.

Skicka Ditt urval senast den 5 mars 2009 till Marcus Karlsson, Gillbostråket 17, 192 68 Sollentuna, epost: marcus@heraldik.se.

2009 års medaljörer

Henric Åsklund

Svenska Heraldiska Föreningens styrelse har valt att uppmärksamma att Societas Heraldica Scandinavica firar 50-års-jubileum i år och har beslutat bevilja 2009 års förtjänstmedaljer till Nils G. Bartholdy, Poul greve Holstein och Allan Tønnesen.

Nils G. Bartholdy har suttit i SHS:s styrelse sedan 1971, d.v.s. i inte mindre än 38 år, varav som vice ordförande i 10 år (1997–2006). Nils är en drivande kraft i SHS

och särskilt viktiga är hans insatser för de nordiska heraldikkonferenserna, som betytt mycket för att föra samman Nordens heraldikintresserade. Nils är initiativtagare till och främste arkitekt bakom konferensserien, som inleddes i Kalmar 2001. Nils sitter i HERALDISK TIDSSKRIFTS redaktion (se nedan) och är även drivande i SHS:s lokalavdelning för Köpenhamn med omnejd. Nils är arkivarie och seniorforskare vid Danska Riksarkivet och innehar sedan 1985 rollen som sakkunnig och beredande i ärenden som rör riksvapnet och andra offentliga vapen (motsvarar på ett ungefär statsheraldikerns roll i Sverige). Han är den ledande experten på det danska riksvapnet och har både skrivit och hållit föredrag om det i många olika sammanhang. Nils har skrivit otaliga artiklar i HT och i andra skrifter. Han står bland annat bakom den bearbetade danska översättningen av Ottfried Neubeckers HERALDIK – KILDER, BRUG, BETYDNING (1979) och kom 2007 ut med ADEL- OG VÅBENBREVE UDSTEDT AF DANSKE (UNIONS-)KONGER INDTIL 1536. Nils sitter sedan 1988 i SKANDINAVISK VAPENRULLAS heraldiska råd och numera även i redaktionen. Medlem av L'Académie Internationale d'Héraldique sedan 1979, där han nu sitter i styrelsen. Aktiv även i andra

internationella heraldik-organisationer och var bl. a. generalsekreterare för den 14:e internationella genealogiska och heraldiska kongressen i Köpenhamn 1980.

Poul greve Holstein går 2009 in på sitt 20:e år som redaktör för och drivande kraft i SHS:s flaggskepp, HERALDISK TIDSSKRIFT. HT är en vetenskaplig heraldisk publikation med artiklar på danska, norska eller svenska med en sammanfattning på engelska, tyska eller franska. Den är ledande i Norden och högt respekterad världen över och har med sina två årliga nummer under 50 års tid fungerat som en viktig gemensam nämnare i Heraldiknorden. Poul har förutom arbetet med HT och egna bidrag där främst arbetat med adelsheraldik. Han har skrivit flera omfattande stamtavlor i DANMARKS ADEL- OG VÅBENBREVE, med fylliga heraldiska inledningar. Han har även varit medarbetare i Weilbachs KUNSTNER-LEIKSİKON.

Allan Tønnesen är SHS:s ordförande sedan 1997 och har suttit i styrelsen i 36 år (sedan 1973, varav som vice ordförande 1994–96 och redaktör för HT 1980–89). Under Allans tid som ordförande har SHS utvidgat styrelsen och försökt engagera fler aktiva från hela Norden. I samband med konferensen i Oslo 2005 tog han initiativ till ett möte med företrädare för alla de heraldiska föreningarna i Norden och den traditionen har fortsatt. Allan är en återkommande skribent i HT och annorstädes och hans specialitet är bomärken. Särskilt märks boken HELSINGØRS BOMÆRKER från 1968. Ett pågående arbete handlar om de 1 600 sigillen i den så kallade enevoldsarveregerings-akten från 1661. Han har även skrivit mycket om arkitektur.

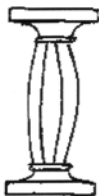

Foton från www.heraldik.org.

Dubbel sigillstamp i Norrköping

Jan Ekermann, Norrköping, efterlyser upplysning om en sigillstamp i hans ägo. Järnstampen, idag korroderad, är 5 cm lång, har ett sexkantigt skaft och stampytor i båda ändar. På den ena ytan är ett fullständigt vapen ingraverat och på den andra, som är något mindre, enbart skölden av samma vapen. Vapnet förefaller av kronan på skölden att döma att vara ett adligt vapen, dock inte för någon ätt tillhörig den svenska adeln.

Avritningar: Jan Ekermann.

Dubbelstampen sedd från sidan.

Ena stampytan (höjd: 23 mm).

Andra stampytan (höjd: 22 mm).

Fyrklöver utan förklaring

Foto: Olle Gyllenhaal.

Lars Kaffe till Häggetorp i Dala socken i Västergötland, död 1740, undertecknar i egenskap av måg ett skiftesbrev mellan Bengt Lilliestielkes hustru Christina Hård (af Segerstad) och hans barn av två kullar, daterat den 20 juni 1706. Handlingen är nr 59 i Leonard Gyllenhaals donation i Skara stifts- och landsbibliotek.

Kafles namnteckning är tydlig, liksom vapenbilden i sigillet. Vad som däremot är besynnerligt med vapenbilden är att kronan är friherrlig och bilden i skölden ser ut att föreställa en fyrklöver. Inga initialer syns heller.

Kan någon av Vapenbildens läsare identifiera vapnet? (Det är inte Kaffevapnet.) Skriv till redaktionen!

Olle Gyllenhaal

Systematisk klassificering av heraldica

Lars C. Stolt

För ett bibliotek med i huvudsak heraldik och angränsande ämnen är det av intresse eller rent av nödvändigt att klassificera publikationerna betydligt mer i detalj än de allmänna biblioteken gör, särskilt då skrifterna i regel inte kan ordnas systematiskt i tillgängliga skåp och bokhyllor, utan är spridda alltefter storlek, bandtyp och utseende.

För att hitta i mitt eget bibliotek på detta område om cirka 25 hyllmeter och med många småtryck använder jag följande systematiska klassindelning, som kan vara av intresse även

för andra heraldiker, varvid en publikation vid behov givetvis kan ges flera klassigna.

Denna klassificering är teoretiskt sett inte uttömmande, utan rent praktisk. Det som motiverar att en klass upptages eller uppdelas är förekomsten av litteratur på området, varvid jag djärvt nog myntat namn på vissa vetenskaper, som hittills saknat namn. Dessa är i listan markerade med *.

Utformningen av klassigna är sådan att tillägg i systemet möjliggöres varsomhelst utan ändring av befintliga signa och att innebörden av respektive signum framgår utan att en klasslista ständigt skall behöva konsulteras. Vid behov kan nationell indelning även förekomma, varvid nationalitetsbokstäver anges sist i signum efter ett snedstreck (/).

Utmärkande för heraldiken är att dess litteratur egentligen aldrig blir föråldrad, varför nytryck är synnerligen vanliga, något som kan anges sist i klassigna med ordet nytryck inom parentes.

Heraldik

- Periodiska skrifter – HerPer
- Kongresser – HerKon
- Utställningar – HerUtS
- Föreningar – HerFör
- Bibliografier, kataloger – HerBibl
- Heraldik i allmänhet (utan handboks-karakter) – HerAllm
- Heraldikens historia – HerHist
- Heraldisk teori, handböcker – HerTeo
 - Sköldformer – HerTeoSköld
 - Häroldsfigurer – HerTeoHfig
 - Allmänna figurer – HerTeoAfig
 - Vase – HerTeoAfigVase

Jonas von Elvervelt: CHERSONESI CIMBRICÆ QUA HODIË HOLSATIA APPELLATUR, ANNALES, ... (Basel 1606) – HerRull.

- Snäcka – HerTeoAfigSnäcka
- Lejon – HerTeoAfigLejon
- Örn – HerTeoAfigÖrn
- Fabelväsen – HerTeoAfigFabel
- Tinkturer – HerTeoTink
- Krester – HerTeoKrest
- Heraldiska baner (standar) – HerTeoBan
- Rangtecken – HerTeoRan
- Differentiering, bitecken (inkl kadens- och hederstillägg) – HerTeoDiff
- Timbreering – HerTeoTimb
- Heraldiska emblemer (badges) – HerTeoEmb
- Heraldisk terminologi och blasoneringsteknik – HerTeoTerm
- Lexika och konkordanser – HerTeoLex
- Tillämpad heraldik – HerTill
 - Heraldisk stil och formgivning – HerTillStil
 - Vapenmålning och -teknik – HerTillMåln
 - Heraldik som dekoration – HerTillDek
 - Begravningsvapen och gravheraldik – HerTillGrav
 - Exlibrisheraldik – HerTillExl
 - Heraldikers exlibris – HerTillExl
- Her
 - Heraldik på byggnader – HerTillBygg
 - Heraldik på färddon – HerTillDon
 - Heraldik på husgeråd och smycken – HerTillHus
 - Heraldik på frimärken – HerTillFrim
 - Dräktheraldik (inkl tartan) – HerTillDräkt
 - Broderad heraldik – HerTillBrod
 - Heraldiska skulpturer – HerTillSkulp
 - Enskilda heraldiska konstnärer – HerTillKonst
 - Jämförande studier mellan skilda länders heraldik – HerTillJäm
- Vapenrullor (med bilder) – HerRull
 - Med enbart blasoneringar – HerRullBlas

Carl Ugglå: INLEDNING TILL HERALDIKEN (Stockholm 1746) – HerTeo.

- Med genealogier eller personalia – HerRullGen
- Över medeltida vapen – HerRullMed
- Äldre rullor, faksimilutgåvor med kommentarer – HerRullFaks
- Heraldiska nycklar – HerNyk
 - Vapentolkning – HerNykTolk
- Devistik (valspråk, motton) och klamerologi (stridsrop, härskrin) – HerDev
- Vapenrätt, vapens status och förande – HerRätt
- Härolder och heraldiska myndigheter – HerHär
- Territoriell heraldik – HerTerr
 - Statsvapen – HerTerrStat
 - Kommunala vapen – HerTerrKom
- Institutionell heraldik (för myndigheter, företag, gillen, föreningar etc) – HerInst
- Släkt- och personvapen – HerSläkt
- Kunglig och furstlig heraldik – HerKung
- Adels heraldik – HerAdel
- Klerikal heraldik – HerKler

En sida ur Bruno Bernard Heim: *OR & ARGENT* (Gerrard Cross, England, 1994) – HerTeoTink.

- Militär heraldik – HerMil
- Ordensheraldik – HerOrd
- Heraldikens filosofi, romantik och glädjeämnen – HerFil
- Skämtsamma eller fiktiva vapen, kuriosas – HerFikt
- Erotisk heraldik – HerErot
- Heraldiska monografier (arbeten om enskilda vapen eller vapengrupper) – HerMon
- Heraldiska kalendrar och alfabet – HerKal
- Personalialia om heraldiker och vapenbärare – HerPers
- Heraldiska miniatyrfigurer – HerMin
- Heraldisk semiotik – HerSem
- Heraldisk musik – HerMus
- Vapensvindlar – HerSvind
- Heraldik kontra varumärken, logomani – HerLogo
- Heraldik av icke västerländsk typ – HerOrient

Heraldiken angränsande ämnen

- Vexillologi – Vex
 - Periodiska skrifter – VexPer
 - Kongresser – VexKon
 - Utställningar – VexUts
 - Bibliografier, kataloger – VexBibl
 - Vexillologi i allmänhet och dess historia – VexHist
 - Terminologi – VexTerm

- Flaggrullor och flaggkartor – VexFlagg
- Nationalitetsflaggor – VexFlaggNat
- Delstats-, provins- och kommunflaggor – VexFlaggDel
- Inofficiella flaggor och flaggor för etniska grupper – VexFlaggInoff
- Rederi- och husflaggor – VexFlaggHus
- Standertar och vimplar – VexFlaggStand
- Fanor och fälttecken – VexFan
- Militära fanor och standar – VexFanMil
- Fackliga och politiska fanor – VexFanPol
- Puk-, trumpet-, trum- och muhammedsfanor – VexFanPuk
- Troféer – VexTrof
- Marina flaggor – VexMar
- Flaggmonografier (arbeten om enskilda flaggor eller flaggrupper, flagglagar) – VexMon
- Privata regionalflaggor – VexPriv
- Flaggrätt – VexRätt
- Tillverkning och konservering av fanor och flaggor – VexTillv
 - Färglära – VexTillvFärg
- Praktiskt flagg- och fanbruk – VexBruk
- Signalflaggor och semaforering – VexSign
- Fanjonglering – VexJong
- Osymboliska flaggor och fri flaggkonst – VexOsymb
- Riddarväsen – Ridd
 - Medeltida rustningar och vapen – RiddArm
 - Torneringar och karuseller – RiddTorn
 - Riddarordnar – RiddOrd
- Rangistik* (om rang och titlar) – Ran
 - Rangordning och placering – RanPlac
 - Adelskap – RanAdel
 - Ridderskap – RanRidd
- Etikettik* (om etikett) – Etik

- Namnbruk och uttal av namn – EtikNamn
- Faleristik – Fal
 - Ordensväsendets historia – FalHist
 - Ordenstecken, dekorationer och medaljer – FalDek
 - Ordenstecken – FalDekOrd
 - Bärbara medaljer och dekorationer – FalDekMed
 - Tapperhetsmedaljer – FalDekMedTapp
 - Offentligt bärbara medaljer i övrigt – FalDekMedOff
 - Offentligt icke bärbara medaljer – FalDekMedNoff
 - Marschmedaljer – FalDekMedMars
 - Plaketter och medaljer utan bärband – FalPlak
 - Ordens- och medaljband, släpspannen – FalBand
 - Bärande av ordnar och medaljer – FalBär
 - Monografier över enskilda utmärkelser eller enskilda innehavare av dylika – FalMon
 - Biografier över tapperhetsmedaljörer – FalBio
 - Matriklar över innehavare av ordnar och medaljer – FalMatr
 - Dito med personalia – FalMatrPers
 - För och emot ordensväsen och statliga utmärkelser – FalArg
 - Illegitima ordnar, privatordnar och diplomfabriker – FalIll
 - Numismatik – Num
 - Sfragistik – Sfrag
 - Bomärken – Bom
 - Kalligrafi – Kall
 - Ornamentik – Orn
 - Monogramer – Mon
 - Emblematik – Emb
 - Symbolik – Symb
 - Klädselsymbolik – SymbKläd

En bild ur Anthony Wood: HERALDIC ART AND DESIGN (Crayford, England, 1996) – HerTillStil. Bilden visar ett exempel på hur ett hjälmtäcke i brittisk vapenkonst ibland kan beströs med släktens badge (här ett hänglås, detalj från en målning av vapen Lovel av Anthony Wood).

- Musiksymbolik (inkl nationalhymner, signaler och officiella marscher) – SymbMus
- Apparistik* (om märkning och utstyrsel av materiel) – App
 - Flygplansmärkning och -dekor – AppFlyg
- Ceremonik (om ceremonier och protokollära frågor) – Cer
- Regalistik* (om regalier, kronjuveler) – Reg
- Rojalistik* (om furstehov) – Roj
 - Hovstall – RojStall
- Uniformistik* (om uniformer och ceremoniella dräkter) – Uni
 - Militära uniformer – UniMil
 - Tjänstetecken – UniMilTjt
 - Civila uniformer – UniCiv
 - Ämbetsuniformer – UniCivÄmb
 - Hovdräkter – UniCivHov
 - Ordensdräkter – UniCivOrd
 - Akademiska dräkter – UniAkad
 - Folk-, national- och bygdedräkter – UniFolk
- Ordologi* (om ordenssällskap, sällskapsordnar och ”återupplivade” riddarordnar) – Ord
- Bestiaristik* (om monster och fabelväsen) – Best

Kronprinsens husarregemente

Kronprinsens husarregemente ledde sitt ursprung från en 1757 uppsatt husarkår. Namnet erhöles 1822. Från Karl XV:s regeringstid (1859–72) hade regementet andra benämningar, men 1882 togs detta namn upp igen. Regementet garnisonerades då i Helsingborg. År 1897 förlades regementet till nybyggda kaserner i Malmö. Regementet indrogs 1928.

Vapnet är Lilla riksvapnet med två sköldhållare: två husarer hållande varsitt standar och stående på ett postament.

Sigillet är sannolikt tillverkat i samband med namngivningen 1822 eller inte långt därefter. För tidig datering talar såväl stavning, heraldisk stil (nitbården kring sköldemärket, breda kronbyglar) och uniformsdetaljer (jämbred snöranordning på bröstet på dolman och högmössa, som avskaffades 1846). Sigillstampen såldes den 17 december på auktions-sajten Tradera

Sajtarens foto på Tradera.com

för 2 225 kronor. Fotot av stampytan ovan är spegelvänt.

MB

Exlibriset...

... har tillhört Erik Montell (1911–1999), jur och fil kand, överdirektör i Arbetsmarknadsstyrelsen och författare, Varberg. Han har bl.a. utgett HALLÄNSK HISTORIA (1978). Släktvapnet är känt sedan 1791. Skölden presenteras här av S:t Erik, ägarens namnhelgon. Valspråket STABILITATE MONTIS betyder 'Med bergets stadga'. Det är inte samma valspråk som begagnades av den förste Montell (för vilket vapnet först är känt), utan synes vara ett för exlibrisägaren personligt valspråk. En översikt över släkten är senast publicerad i SVENSKA SLÄKT-KALENDERN 1992. Vem som tecknat exlibriset är obekant (eller vet någon?).

MB

Foto: Tommy Näzell.

Familjevapnet – nyckeln till din historia

Ett vapen utgör en familjesymbol och som sådan en traditionsbärare från generation till generation.

Jovenia Juveler har många års erfarenhet av att tillverka vapenringar med sigillgravyr - ett konsthantverk vars utförande kräver mycket hög precision.

Jovenia Juveler har ett stort urval av ringmodeller:

VÅR "EGEN" MODELL

Ringen är massiv, i 18k guld med sigillgraverat vapen i oval Sardonyx.

Vi tillverkar även personligt designade vapenringar: Monogram, familjevapen eller emblem graveras exempelvis i manschettknappar och medaljonger:

EXKLUSIV LEVERANS

Vapenringen levereras i ett elegant etui tillsammans med 50 stycken visitkort – med Ert vapen i relieftryck – ett fotografi av ringen samt ett lackavtryck av vapnet.

Leveranstiden är åtta veckor.

 JOVENIA JUVELER
S. EGGER

Jovenia AB, Biblioteksgatan 10, SE-111 46 Stockholm
Telefon +46 (0)8-611 25 66, 611 25 88, Fax +46 (0)8-611 22 39
info@joveniajuveler.se www.joveniajuveler.se

Myndigheternas symboler

Marcus Karlsson

MYNDIGHETERNAS SYMBOLER. EN UNDERSÖKNING GJORD AV RIKSARKIVET. Skrifter utgivna av Riksarkivet 30, under redaktion av Henrik Klackenborg, Vladimir A. Sagerlund och Johan Haage, 2008, 54 sidor. Pris: 50 kr. ISSN 1402-4705, ISBN 978-91-88366-81-8.

Från Riksarkivet kommer denna undersökning av de symboler som myndigheter brukar idag, baserad på en enkät 2006 till 71 av de ca 245 centrala myndigheter som då fanns.

I inledningen konstateras att det var drygt 20 år sedan en liknade genomgång gjordes i maktutredningens *STATENS SYMBOLER* av Olof Petersson och Jonas Fredén. Sedan dess har betydelsen och intresset kring varumärken och s.k. visuella identiteter ökat.

Efter en genomgång av utvecklingen av myndigheternas symboler under de senaste 20 åren följer ett förslag om hur myndigheternas symboler i framtiden skall utformas så att de mer signalerar myndighet. Detta ses som nödvändigt då myndigheter behöver vara igenkännliga i informationsbruset. Det föreslås att deras symboler får ett gemensamt grund-element, i första hand de tre kronorna. Man föreslår också att myndigheterna när de vill ändra sina symboler skall samråda med en särskilt utsedd myndighet eller annan instans.

Vad det gäller själva symbolerna kan man som heraldiker konstatera att de heraldiska vapnen är i en klar minoritet – 21 % av symbolerna för de myndigheter som svarat på enkäten är sådana. Övriga kategorier är: statselement 16 %, figurmärke 46 % och ordmärke 17 %. Dominerar gör diverse sammanställningar av myndighetens namn i skrift. Anonymast torde Statens pensionsverk vara, deras symbol består av bokstäverna SPV. Heraldiska vapen i en eller annan form har Arbetsmiljöverket, Fiskeriver-

ket, FOI (Totalförsvarets forskningsinstitut), FMV (Försvarets materielverk), Hovrätten för Övre Norrland, Högsta domstolen (Lilla riksvapnet med texten Högsta domstolen runt skölden), Kriminalvården, Marknadsdomstolen (Lilla riksvapnet med texten Marknadsdomstolen runt skölden), Naturvårdsverket, Norrköpings tingsrätt, Sjöfartsverket, Svea hovrätt.

Urvalet gör att det saknas en del heraldiska vapen som finns, men även om dessa skulle tas med så är vapnen en fortsatt minoritet bland myndigheternas symboler.

JämO

Exempel på typer av symboler, här ordnade ovanifrån efter kategorins vanlighet: figurmärke, ordmärke, statselement och heraldiskt vapen (Hovrätten för Övre Norrland).

Två omstridda områdens vapen

Vladimir Iserell

Abchaziens vapen och flagga: www.abkhaziat.gov.org/ru/state/sovereignty/symbols.php

Som följd av den senaste konflikten mellan Georgien och dess utbrytarrepubliker blev den 26 augusti 2008 Abchazien och Sydossetien erkända av Ryssland som självständiga stater. Av det internationella samfundet (FN, EU m.fl.) och de flesta av världens länder betraktas de dock som autonoma republiker integrerade i Georgien.

Abchazien

Vapnet instiftades den 23 juli 1992 och kan beskrivas på följande sätt: *I fält kantat av guld och klivet i silver och grönt en riddare, som "flyger fram på den magiska hästen Arash och som skjuter en pil mot en stjärna" (stjärnan ej synlig), åtföljd ovan av två samt nedan av en åttauddiga "abchaziska" stjärnor, allt av guld.* Vapens motiv är kopplat till det abchaziska heroiska Nartskij-eposet. Den vita färgen står för andlighet medan den gröna

för ungdom och liv. En åttauddig stjärna nedan står för pånyttfödelse medan två stjärnor ovan står för förening av två kulturella världar –

Öst och Väst.

Den abchaziska flaggan, instiftad den 25 juli 1992, är inspirerad av historiska flaggor. Vita och gröna ränder är hämtade från flaggan från 1918 för Bergsrepubliken, i vilken Abchazien ingick, medan en vit handflata och sju stjärnor på röd backgrund är hämtade från det abchaziska kungadömet flagga som uppges ha varit i bruk mellan 600- och 900-talet.

Sydossetien

Den 19 maj 1999 byttes dåvarande Sydossetiens vapen mot det nu aktuella, vars bildinnehåll är identiskt med den ryska delrepubliken Nordossetiens vapen. Vapnet kan beskrivas på följande sätt: *I rött en leopard (av guld med svarta fläckar) gående på mark/kullar (av guld) framför sju bergstoppar (av silver).* Runt bilden står, överst: RESPUBLIKAE XYSSAR IRYSTON (Iryston är det ossetiska namnet på Ossetien) och underst motsvarande text på ryska.

Vapnet är tecknat av Murat Dzhibaev som även tecknade Nordossetiens vapen. Vapnet är härlett från den s. k. Ossetiens fana (bilden).

Sydossetiens flagga är också likadan som Nordossetiens. Flaggans färger står för "de tre viktigaste värdena i det nationella medvetandet", nämligen vitt för rättvisa, renhet och ära, rött för mod och gult för fred, godhet, lycka och välfärd.

Som framgått ovan bryter både Abchaziens och Sydossetiens vapen mot grundläggande heraldiska regler. Dessutom kan man tycka att det är otillfredsställande att en stat, som gör anspråk att vara självständig, för ett vapen (eller statsemlen) och flagga som är identiska med dem som sedan tidigare förts av en delrepublik i ett grannland.

www.geraldika.ru/symbols/21537

www.heraldicum.ru/gruzia/index.htm

cominf.org/2004/10/27/1127814697.html

Sten Rudholm – siste riddaren?

Michael Bejke

Den 29 november avled 90 år gammel Sten Rudholm, den vid sin bortgang ende svenske innehavaren av Serafimerorden utanför den kungliga familjen. Detta faktum är ett skäl till att teckna hans minne i VAPENBILDEN, men det finns flera.

När domstolsjuristen och justitiekanslern Sten Rudholm 1967 utnämndes till presi-dent i Svea Hovrätt blev han den till rangen främste bland landets jurister, inte enbart av hävd utan även formellt. Hov-rättspresidenten i Stockholm var nämli-gen den tiden själv-skriven ordförande i den mäktiga (men numera avskaffade) Riksrät-ten, och bland annat detta merite-rade inneha-varen av ämbetet till att så småningom kröna sin ordenskarriär med Serafimerorden.

I december 1974 utnämndes mycket riktigt Sten Rudholm till riddare och kom-mendör av Kungl. Maj:ts Orden, d.v.s. serafimerrid-dare. Jämte Marcus Wallenberg, vilken fick samma utmärkelse i samma ordenskapitel, blev därmed Rudholm den sist utnämnde serafimeriddaren enligt 1952 års ordensstatuter. Vid årsskiftet 1974–75 trädde nya regler som bekant i kraft, vilka ännu i skrivande stund exkluderar svenska medborgare från möjlig-heten till svenska ordensutmärkelser, låt vara att undantag sedan 1995 har smugits in vad gäller medlemmar av kungahuset. Wallenberg avled redan 1982, och de övriga serafimeriddarna, alla betydligt äldre än Rudholm, för-svann en efter en; när förrre ÖB Tor-sten Rapp gick bort våren 1993 blev av den illustra sven-ska serafimer-riddarkretsen Rudholm ensam kvar.

Redan i sam-band med sin serafimerriddar-utnämning blev Rudholm vice kansler vid Kungl. Maj:ts Orden, och tjänstgjorde senare,

Foto ur Kungliga serafimerorden 1748–1998 (1998).

Det är inte ofta en riksmarskalkstav syns i en vapenmålning och förekomsten av Kungl. Maj:ts Ordens ordenskanslerstav är hittills unik i svensk vapenkonst. Här pryder de båda Bengt Olof Kälde's uppmålning av Sten Rudholms vapen. Det latinska valspråket VIS ET VERBA betyder 'Styrka och ord'.

åren 1982–96, som kansler. Under åren skulle de hedrande upp-dragen bli allt flera. Så ska han enligt trovärdiga upp-gifter ha varit påtänkt som poli-tiskt obunden justitieminister i Fälldinregeringen 1976. 1977 valdes han in i Svenska Akademien på stol nummer 1, en stol som tycks ha blivit ett sista reservat för "hög herrar ur Mecenatklassen", utpekad av Gustav III som en given ledamotsgruppering i Akad- emien men numera på uppenbar avskrivning. Rudholms två närmaste företrädare var

även de presidenter i Svea Hovrätt och serafimerriddare, en av dem också ordenskansler och dessutom riksmarskalk.

Att även Sten Rudholm så småningom skulle bekläda just riksmarskalkens ämbete kändes nästan som en historisk nödvändighet. 1982 blev han tjänsteförrättande och vid sin avgång från Hovrätten 1983 ordinarie riksmarskalk fram till 1986.

Själv träffade jag någon gång Sten Rudholm på Sällskapet (där denne veritabile mångsysslare också var ordförande) och rentav på Kungl. Maj:ts Orden, men mina huvudsakliga kontakter med honom togs i samband med en aning mer burschikosa arrangemang. Där visade han att han bland så mycket annat också kunde vara student bland studenter – eller kanske ska man säga exstudent bland ex-studenter.

Långt blev Sten Rudholms liv och imponerande hans gärning. Nu har hans serafimersköld förts från Stockholms slott till Riddarholmskyrkan. Bakom det vackra vapnet – med en sparre, två grankvistar och där under rättens vågskålar och dragna svärd – återfinns två korslagda ämbetsinsignier, dels riksmarskalkens kronströdda purpurstav, dels en vit, med patriarkalkors och serafier smyckad stav, vilken står för ordenskanslerns syssla.

Artikeln rubrik är lånad från Strindbergs bekanta drama om Sten Sture d. y. Frågetecknet har jag själv lagt till som en markering att det väl ännu finns hopp om en revision av 70-talets radikala förändringar i ordensväsendet; kanhända kommer Sten Rudholm trots allt inte att för all framtid vara den *siste* riddaren. Vad angår Rudholm själv finns det emellertid ingen plats för några frågetecken avseende ridderligheten. Kring hela hans person stod en air av vad jag inte kan kalla något bättre än försynt magnificens.

Artikeln rubrik är lånad från Strindbergs bekanta drama om Sten Sture d. y. Frågetecknet har jag själv lagt till som en markering att det väl ännu finns hopp om en revision av 70-talets radikala förändringar i ordensväsendet; kanhända kommer Sten Rudholm trots allt inte att för all framtid vara den *siste* riddaren. Vad angår Rudholm själv finns det emellertid ingen plats för några frågetecken avseende ridderligheten. Kring hela hans person stod en air av vad jag inte kan kalla något bättre än försynt magnificens.

Bernadotter

Berndt Tallerud: ALLA KUNGAR BERNADOTTE OCH DERAS FAMILJER. Schipstedförlagen 2008. Inbunden, 151 s. Pris från 208 kr. ISBN 978-91-7738-787-9.

Boken om Bernadotterna på Sveriges tron är dekorativ så som det anstår en presentbok, och den är lättläst med en mängd väl valda vackra bilder.

Innehållet är mest gamla kända anekdoter. Släktkrönikan stannar 1982 med uppgiften om att Madeleine föds så boken känns redan nu en aning föråldrad.

Vad jag som heraldiker saknar är Bernadotternas vapensköldar. Den enda som finns med är det kungliga vapnet utan alla rangtecken. Boken har inte ens en uppställning med de titlar som burits av medlemmarna av kungahuset och det är lite synd för oss symboltörstande läsare. Det enda i titelväg som nämns är prinsarna Lennarts och Carl-Johans förlust av sina prinstitlar.

Så den som söker färsk och fördjupad kunskap om dynastin Bernadotte får söka vidare, det här är en bok för de som endast ytligt har hört talas om familjen Bernadotte.

Jesper Wasling

Verksamhetsåret 2008

Svenska Heraldiska Föreningen

Styrelse och revisorer

Stämman valde en styrelse som bestod av nio ordinarie ledamöter. Efter det konstituerande mötet kom styrelsen att få följande utseende: ordförande Henric Åsklund, vice ordförande Stefan Bede, sekreterare Jesper Wasling, kassör Johanna Hellström samt ledamöterna Claus Berntsen, Magnus Bäckmark, Thomas Falk, Marcus Karlsson och Alexander Ulltjärn.

Övriga förtroendeposter tillsätts av styrelsen.

Under året har styrelsen haft fyra möten.

Eftersom styrelsen finns representerad runt om i landet har mötena ägt rum per telefon.

Revisorer under året var Lennart Wasling och Kenneth Wulcan med Ingemar Apelstig som revisorssuppleant. Stämman 2008 utsåg de ordinarie revisorerna till att även verka som valberedning.

Medlemmar

Under 2008 har föreningen haft 414 medlemmar. Av dessa är 27 nya för 2008, 2 är livstidsmedlemmar samt 41 familjemedlemmar. Av de 52 nya medlemmarna från 2007 har endast 5 inte förnyat sitt medlemskap under 2008, och ungefär samma fördelning gäller för dem som blev medlemmar 2006. Tyvärr har vi sett färre nya medlemmar än tidigare, även om fler tillkommer än som faller ifrån. En orsak kan vara att ”Nya vapen” har haft ett uppehåll för att invänta inregistrering av nya vapen i Svenskt Vapenregister före publicering. Tidigare var det många som betalade medlemsavgift för att vi publicerade deras vapen i VAPENBILDEN.

Svenska Vapenkollegiet (SVK)

Fram till den 31 december 2008 hade totalt 120 vapen anmälts till Svenskt Vapenregister, varav 37 nya under 2008. Under året har 13

respektive 18 preliminärt godkända vapen presenterats i MEDDELANDEN FRÅN SVENSKA VAPENKOLLEGIET nr 2 respektive 3, som ingick i Vapenbilden nr 73 och 75. 42 vapen har blivit slutligt godkända och införda i registret.

Kollegiet består av ordförande Martin Sunqvist och ledamöterna Lars C. Stolt, Clara Nevéus, Jens Christian Berlin och Eric Bylander. Under 2008 har två nya ledamöter utsetts: Vladimir A. Sagerlund (Heraldiska Samfundets representant) och Jesper Wasling. Adjungerade ledamöter är Ronny Andersen, Wilhelm Brummer och Kaare Seeberg Sidselrud.

Vapenbilden

VAPENBILDEN har under året utkommit med 4 nummer, nr 73–76. Totalt trycktes 96 sidor, varav 16 var avsedda för MEDDELANDEN FRÅN SVENSKA VAPENKOLLEGIET.

Häroldskollegiet

Är den arbetsgrupp som har till ansvar att hålla en förteckning över medlemmarnas vapen och andra uppgifter som är av heraldiskt intresse.

De vapen som finns här är de vapen som medlemmarna själva anmäler. Vi gör ingen heraldisk granskning utan utgår från att medlemmen anger rätt vapen, på samma sätt som vi utgår från att medlemmarna uppger sina riktiga namn. Carl Anders Breitholtz ersatte Ronny Andersen som matrikelvapentecknare under 2008 och har tecknat 27 nya vapen under året.

Medlemmarnas vapen publicerades 2008 enbart på hemsidan och innehöll 261 upprättade vapen.

Förra årets matrikel innehöll 257 medlemsvapen, 2006 års matrikel innehöll 216, och 2005 års matrikel innehöll 173.

Skriftserien och Matrikeln

Skriftserien publicerade MEDELTTIDENS HÄROLD av Jesper Wasling, som nummer 2 i vår serie. Boken är en grundlig studie i häroldssamfundets utveckling under medeltiden.

Någon matrikel gavs inte ut under 2008.

Internetgruppen

Våra webbsidor, där forumet Heraldica spelar en stor roll, är föreningens viktigaste ansikte utåt och drar in flest nya medlemmar och frågor från allmänheten.

Databasen Heraldiska Källan är också en del av Internetgruppens verksamhet. Källan omfattade den 31 december 2008 totalt 1421 allmänna, 252 adliga (på Riddarhuset introducerade eller medlemmar i Öinroducerad adels förening) och 3657 borgerliga släktvapen (inkl. några släktföreningsvapen), totalt 5330 vapen.

Utåtriktad verksamhet

Föreningen hade en monter på Sveriges släktforskarförbunds Släktforskar dagar i Malmö.

Sockenheraldiska Institutet har under året mest laddat inför 2009. Vapenförslag har färdigställts för samtliga vapenlösa socknar i Östergötland, exempel på 12 olika sockenvapen har lagts ut på hemsidan och en hembyggsförening har fått hjälp med att skapa en vapenflagga.

Den kyrkoheraldiska gruppen, som bistår Svenska kyrkan med assistans i heraldiska frågor, har skapat ett vapen för den nye biskopen i Västerås, Thomas Söderberg.

Bibliotek och arkiv

Föreningen har fått Carl-Axel Rydholms arkiv och efter genomgång har det överlämnats till vår arkivplats på Stadsarkivet i Göteborg. Även Per Anderssons arkiv för studiet av svenska kommunala vapen finns nu i Göteborg. Sedan tidigare förvaltar föreningen Casimir Lindhes arkiv. Föreningens bibliotek finns i Borås.

Medaljörer

Vid styrelsemötet 25 november 2007 utsågs två medaljörer för 2008: Riddarhusgenealogerna Pontus Möller och Per Nordenvall, som premieras huvudsakligen för sina insatser för den adliga heraldiken i Sverige.

Ekonomi

Föreningens bokslut var vid VAPENBILDENS pressläggning inte slutligt sammanställt.

Styrelsen 2008-01-07

Sigillet...

... har tillhört författaren Hjalmar Söderberg (1869–1941) och därefter hans son Tom (1900–1991), som låtit gravera till sina initialer till bilden av oljelampan, som nog här närmast får förstås som en symbol för flit/samhet eller upplysning/bildning. Sigillstampen av nysilver, tillverkad omkring år 1900, såldes på Bokkvalitén i Stockholm den 10 december 2008 för 3 400 kronor. MB

Foto ur auktionskatalogen.

Sköldebrev och begravningsvapen

Magnus Bäckmark

Under förra året ägnades två möten i Heraldiska Samfundet åt två olika inventeringar på Riddarhuset.

Sköldebrevsinventeringen påbörjades efter att 2004 års adelsmöte godkänt riddarhusdirektionens förslag om en sådan. Konsthistorikern Lisa Skogh anställdes för projektet. Riddarhus-amanuensen Göran Mörner har varit en extra-resurs, bland annat genom att fotografera handlingarna.

Information och bilder är inlagda i en accessdatabas för internt bruk och förfrågningar. Allmänheten kan också söka i den på en dator i Riddarhusets bibliotek. Den innehåller 690 poster. 536 därav rör sköldebrev som numera finns i Riddarhusets ägo (januari 2008; till dags dato har några tillkommit). Det äldsta är från 1508. Övriga poster rör brev på konfir-mation av adelskap, avskrifter av sköldebrev med mera.

Riddarhuset försöker köpa in de sköldebrev som ibland dyker upp på marknaden. Ett exempel är adliga ätten Sölvverbergs sköldebrev från 1687 som inropades på auktion 2006. Dessförinnan var det inte känt att det brevet fanns bevarat. Naturalisationsbrevet från 1773 för adliga ätten von Röök, vilket såldes på Bukowskis 2007, gick däremot till ett för högt pris och hamnade, för 40 000 kronor, hos en privatperson. Tack vare den tillmötesgående personalen på auktionsfirman kunde dock brevet i det fallet fotodokumenteras av Riddarhuset.

Sköldebrev deponeras ibland också hos eller doneras till Riddarhuset. Kort före jul 2007 deponerades inte mindre än fyra sköldebrev. En person hade från olika håll ärvt skölde-breven för adliga ätten Ehrencrona från 1675, för friherrliga ätten Ehrenkrona från 1731 (utan

Riddarhusets databas.

Vapenmålning i adoptionsdiplomet för friherrliga ätten Falkenberg af Trystorp från 1772. Alla adliga ätten Falkenberg av Trystorps resterande då levande manliga medlemmar erhöi då samma värdighet och vapen som den 1733 till friherre upphöjde Gabriel Falkenberg afTrystorps släktgren hade. (Observera att ordet adoption i ett sådant här fall alltså avser något helt annat än vår tids barnadoptioner.)

någon vapenmålning i) och för friherrliga ätten Ehrenbielke från 1695. En annan deponerade sköldebrevet från 1630 för den ätt som kommit att kallas Silfversvärd (något namn nämns inte i brevtexen, men det står ”Silberschwerdt” i vapenritningen).

Begravningsvapeninventeringen

Inventering av begravningsvapen har diskuterats på Riddarhuset sedan 1930-talet och påbörjades på 1990-talet. Från den tiden fanns 1 082 poster i en databas utan bilder.

Adelsmötet 2007 bestämde att inventeringen skulle återupptas och för det är Anna-Carin Jäderström projektanställd.

Ovan höger. Vapnet ur sköldebrevet för en av Sveriges sist adlade ätter, Dickson, från 1880.

Ovan mitten. Huvudbaner för kommen-dören Wilhelm Gyllenskepp (död 1689) i Amiralitetskyrkan i Karlskrona. Sköld-demärket är i naturliga färger i "hvitt" bakgrunds-fält. I målningen har silver-färg använts som med tiden har mörknat.

Ovan vänster. Huvudbaner med åtta anvapen för lagmannen Johan Giös (död 1697) i Tenala kyrka i Finland.

Databasen, till-gänglig på samma sätt som skölde-brevsdatabasen, har hittills utökats med ytterligare ca 700 poster. Invente-ringen omfattar nu även ointroducerade och utländska ätter samt epitafier med genealogisk och heraldisk infor-mation och geografiskt sett nu även Finland och forna besittningar. Bakom register-posterna döljer sig hittills ca 2 788 föremål (även numera försvunna sådana). Som ett separat föremål räknas här varje anvapen som hör till ett huvudbaner.

Information hämtas från bl.a. riddarhus-genealogierna, Antikvarisk-topografiska arkivet (ATA), Internet, tryckt litteratur såsom SVERIGES KYRKOR, kyrkobroschyrer och Inga von Corswant-Naumburgs böcker. Då föremålen ibland förstörs, stjäls eller för-ändras genom restaureringar eller kompletteringar, så är fler än en dokumentering ofta värdefulla. Ett i VAPENBILDEN nr 22 (1987) publicerat foto på härardshövdingen Eric Teets (död 1693) huvudbaner i Selångers kyrka i Medelpad – för övrigt Sveriges nordligaste huvudbaner – kunde exempelvis dokumentera det föremålet såsom lagat och kompletterat någon gång efter ATA:s foto-grafi, som visar det trasigt och sönderfallet.

Nya fynd görs ibland, till exempel på kyrkvindar, i museiförråd eller ibland på väg-gen hemma hos folk i herr-gårdsmiljöer.

Om Du träffar på något begravningsvapen eller sköldebrev, eller omnämmande av eller fotografi av ett sådant, på något ställe eller i tryck någonstans som inte är så enkelt att hitta, kontakta Riddarhuset, gärna via epost till begravningsvapen@riddarhuset.se, för att se om informationen är registrerad i databaserna eller om Du i annat fall kan hjälpa till med att komplettera dem!

Epitafium över fältmarskalken friherre George Bogislaus Staël von Holstein (död 1763) och Sophia Elisabet Ridderschantz (död 1787) i Färlövs kyrka.

5. Nordiska heraldiska konferensen

Stockholm 22–24 maj 2009

Plats: Kungl. Slottet och Svenska Frimurare Ordens stamhus (Blasieholmsgatan 6)

Arrangör: Societas Heraldica Scandinavica i samarbete med Kungl. Maj:ts Orden och Svenska Heraldiska Föreningen

Deltagarantal: Max 110, i *första hand* medlemmar av Societas Heraldica Scandinavica (SHS)

Tema: Personvapen och vapenrätt

Program (med reservation för förändringar)

21.5 (torsdag)

15.00–17.30 Visning av Ridarhuset/Riddarholmskyrkan

19.00–21.00 Informell samling. Vård: Tom Bergroth

22.5 (fredag)

09.00–09.30 Registrering, Kungl. Slottet, V. Valvet

09.30–09.50 Öppnande av konferensen

10.00–12.00 Föreläsning 1 och 2, Carl XV:s matsal

12.15–13.45 Lunch

14.00–17.30 Föreläsning 3, 4, 5 och 6.
Parallellt: Kungl. Biblioteket. Visning av Arvid Berghmans bibliotek

18.00– Möte med representanter för de nordiska föreningarna, Restaurang Blasieholmen

20.30– Eftersits (även för intresserade deltagare)

23.5 (lördag)

09.00–12.00 Föreläsningar 7, 8 och 9

12.15–13.45 Lunch

14.00–17.00 Föreläsningar 10, 11 och 12

17.00–18.00 SHS generalförsamling

19.30–23.00 SHS 50-årsjubileumsmiddag, Svenska Frimurare Ordens stamhus. Eftersits

24.5 (söndag)

10.00–12.30 Visning av Ridarhuset/Riddarhuset

Föreläsningar

Nils G. Bartholdy: *Kvindeliniers betydning för fyrste- og adels heraldik*

Wilhelm Brummer: *Heraldiska Sällskapets i Finland vapenregister (en presentation)*

Eric Bylander: *Ordensvapen för medlemmar av ordenssamfund (ex. Svenska Frimurare Orden)*

Magnus Bäckmark: *Hur kvinnor använt vapen genom tiderna*

Hans A. K. T. Cappelen: *Rettsvern for slektsvapen på internett?*

Harald Nissen och Terje Bratberg: *Den trondhjemske slekt Hammond og engelsk våpenrett*

Sunil Saigal: *Dansk våbenret*

Kaare Seeberg Sidselrud: *Slektsvapen Sverdrup gjennom fire århundrer – utenfor eller innenfor rettsregler?* · Martin Sunnqvist: *Skydd av person- og släktvapen*

Tom S. Vadholt: *Bruk av forfedres våpen, briseringer og komponering av nye slektsvapen i vår tid – gamle tradisjoner eller nye oppfatninger?*

Henric Åsklund: *Axplock ur Jan Ranekes (1914–2007) kvarlåtenskap (minnesföredrag)*

Henric Åsklund: *Registrering av personvapen i Norden. Om olika register*

Allmänt

För anmälan om deltagande (senast i mars 2009), reservation av hotellrum samt förfrågningar i anslutning till konferensen kontaktas: Amanuens Tom Bergroth, Kungl. Maj:ts Orden, Kungl. Slottet, SE-111 30 Stockholm. Telefon: +358 500 536 626 (med röstbrevlåda). E-post: tom.bergroth@turku.fi alt. tom.bergroth@royalcourt.se

I korthet

Slutbetänkande har kommit från 2006 års förvaltningskommitté: STYRA OCH STÄLLA – FÖRSLAG TILL EN EFFEKTIVARE STATSFÖRVALTNING (SOU 2008:118). I den nämns att Riksarkivets förslag om ett gemensamt formelement i myndigheternas grafiska symboler (se recensionen på s. 14) bör beaktas. Det kan alltså tänkas att det i framtiden blir en viss uppstyrning av myndigheternas symboler när dessa tar fram nya eller förändrar befintliga.

*

Under mars 2008 publicerades på Namn och nyttsidan i DAGENS NYHETER skämtsamma förslag till vapen för Daniel Westling, kronprinsessan Victorias pojkvän. De är tecknade av Enar Nordvik, Skellefteå, Örjan Jansson, Söderbo, Jan Andersson, Stockholm, Hans Andersson respektive Jörgen Gedeon, Stockholm.

*

Fil. dr. Cecilia Candréus och doktorand Ingela Wahlberg vid Uppsala universitet har påbörjat ett undersökningsprojekt om broderade kistklädslar från svensk stormaktstid.

*

Den 30 oktober 2008 levererade Riksarkivet ett nytt emblem till Arsenalen – Sveriges försvarsmuseum som är under uppbyggnad i Strängnäs. Emblemet visar en svart grip med röd beväring och hållande

under vänster arm ett [svart] kanoneldtrör och stående på en [svart] rullbräda. Emblemet är inte att betrakta som ett vapen. Beställaren, Stiftelsen Södermanlands Militär-historiska Samlingar, tog nämligen inte till sig förslaget om att bildidén också kunde omfatta ett till tinkturen fastställt bakgrundsält (av guld).

*

Vid Försvarets traditionsnämnds möte den 6 november 2008 har godkänts att röd beväring läggs till i blasoneringen av Helikopterflottiljens vapen. Flottiljen hade gjort en framställan om detta till Högkvarteret. Bakgrunden lär ha varit att en fana tillverkats, vari den bevingade hästen försetts med röd beväring. Så kan förvisso göras utan att så fordras i blasoneringen, men den önskades ändå utökas på den punkten.

*

Heraldiska nämnden kom vid sitt sammanträde den 7 november 2008 fram till att i anseende till verksamhetens art och märkets långvariga hävd fanns intet att erinra om i deras remissvar till Patent- och registreringsverket rörande bolaget (f.d. föreningen) En Svensk Klassikers

användning av Lilla riksvapnets tre kronor (se VAPENBILDEN nr 74, s. 15).

Nya medlemmar i SHF

1/10 – 31/12 2008

Jessica Svedlund, Rundelsgränd 8,
753 12 Uppsala
Stig R Andersson, Drottninggatan
182 A, 254 33 Helsingborg
Patrik Spänning Westerlund, Odens-
gatan 16 B, 753 13 Uppsala
Karl-Erik Jönsson, Timanshytte
Gård, 713 93 Nora

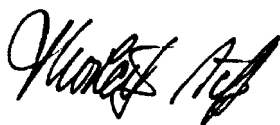
ERT SLÄKT- FÖRETAGS- KOMMUNVAPEN

HANDSKURET I TRÄ PÅ
TRADITIONELLT SÄTT OCH
YTBEHANDLAT ENLIGT ERA
ÖNSKEMÅL.

INTRESSERAD?

KONTAKTA MIG GÄRNA, SÅ
KAN VI GÖRA NÅGOT UNIKT
MED ER VAPENSKÖLD.

MED VÄNLIG HÄLSNING,

THORLEIF AIFF

Vapen de Besche.

T. A. TRÄSKÄRNINGAR
ANHALTSVÄGEN 12
SE-543 94 TIBRO
TEL/FAX: 0504-201 10

MOBIL: 0706-82 76 38
E-POST: thorleifa@yahoo.se
www.bildhuggaren.se